

ÖRDƏKLƏRİN TAUNU

Ördəklərin taunu (ördəklərin viruslu enteriti, ördəklərin Hollandiya taunu) Pestis anatocolorum-su quşlarının iti kontagioz virus xəstəliyi olmaqla depressiya, parezlər, mədə-bağırsağ traktının zədələnməsi, parenximatöz orqanlarda qan sağıntıları, arıqlama və fibrinozlu-eksudativ proseslərin inkişafı ilə səciyyələnir.

Xəstəlik Azərbaycanda qeydə alınmamışdır. O, Hollandiya, Belçika, Hindistan, Çində və ABŞ-da qeydə alınmışdır. Su quşlarının miqrasiyası ilə əlaqədar olaraq xəstəliyin ölkəmizə gətirilməsi təhlükəsi vardır.

Törədici. Herpes virusları qrupuna daxildir. Virus xarici mühitdə az davamlıdır, lakin suda uzun müddət qalır, adi dezinfeksiya maddələri onu tezliklə inaktivləşdirir. Törədici efirə, xloroforma, tripsinə, pankreatik lipazaya, xemotripsinə həssasdır. Virusun infeksiyoluğu 50°C-də 2 saata itir, lakin 20°C-də uzun müddət qalır. Virus toyuq, ördək, at və qoçların eritrositlərinə görə hemaqlyutinasıya xassəsinə malikdir. Seroloji variantlar aşkar olunmamışdır.

Epizootologiyası. Xəstəliyə həssasdırlar çöl və ev ördəkləri, qazlar və qu quşları. ilin bütün fəsillərində xəstəlik baş verə bilər, lakin havanın kəskin dəyişməsinin əhəmiyyəti vardır. Xəstəliyin baş verməsində yaşın əhəmiyyəti yoxdur. infeksiyanın mənbəyi xəstə və xəstəliyi keçirmiş quşlardır. Xidmətçilər, xidmət əşyaları, tara, qan sorucu həşəratlar, itlər və pişiklər, həmçinin gəmiricilər virusun keçirilmə mexanizmində iştirak edirlər. Virus əksər hallarda həzm aparatı, tənəffüs yolu və dəridəki zədələr vasitəsilə keçir.

Klinik əlamətləri. inkubasiya dövrü 3-7 gündür. Təsərrüfatda xəstəlik ilk dəfə baş verdikdə bütün yaş qruplarını əhatə etməklə tez yayılır, çoxlu tələfata və məhsuldarlığın azalmasına səbəb olur. Xəstələrdə iştahın azalması, susuzluq, uzanmaq, hərəkətin yavaşması və ləngiməsi, konyunktivit, hərəkət koordinasiyasının pozulması, bəzən qanadların sallanması müşahidə edilir. Quş böyrü üstə, yaxud arxası üstə uzanmaqla ayaqları bədən boyu uzanmış vəziyyətdə ölür. Səciyyəvi klinik nişanə çox duru ishaldir. Xəstəliyin iti forması pis iyli diareya, hərəkətin diskoordinasiyası, ətrafların iflic və paralici, susuzluq və yemdən imtina etmək əlamətləri ilə səciyyələnir.

Stasionar sağlamat olmayan quş qruplarında immun fonun yaranması ilə əlaqədar olaraq xəstəliyin klinikası zəif olur, depressiya və yediyi yemə görə məhsulun azalması ilə səciyyələnir. Belə təsərrüfatlarda immuniteti olmayan quşlardan alınmış cavanlarda tələfat artmaqla xəstələrin 30-90%-nin ölümü müşahidə olunur.

Patoloji-anatomiki dəyişiklikləri. Ölmüş quşları yarıqda iti formada yem borusu və kloakanın selikli təbəqəsində, miokardda, qaraciyərin parenximasında, bağırsaqların selikli təbəqəsində nöqtəvari qan sağıntılarını aşkar edilir. Xəstəliyin yarımiti və xroniki formaları perikardda serozlu difteritiki yaxud kazeoz eksudat toplanması, bağırsaqların selikli təbəqəsində sekundar infeksiyanın törətdiyi difteritiki yaraların aşkar edilməsi ilə səciyyələnir. Dalaq tünd rəngdə olmaqla 1,5-2 dəfə kiçilik ki, bu da immunokomponent sistemin blokadasını göstərir.

Diaqnozu. Xəstəliyin epizootoloji gedişinə, klinik nişanələrə və patanatomik dəyişikliklərə görə ilkin diaqnoz qoyulur. Dəqiq diaqnoz laboratoriya müayinələrinin köməyi ilə virusun ayrılması, onun patogenliyinin öyrənilməsi və seroloji identifikasiyasmdan sonra qoyulur.

Xəstəliyi ördəklərin qrippindən, hepatitdən, pasterelyoz və koksidiozdan təfriq etmək lazımdır. Virusunu ayırmaq üçün yarmadan 2-3 saata qədər əvvəl ölmüş quşların qaraciyər və dalağından istifadə edirlər: Patmaterial buzlu termosda götürüləndən 4 saat keçənə qədər laboratoriyaya çatdırılmalıdır. Virusunu ayırmaq üçün 8-10 günlük ördək embrionları xorio-allantois boşluğuna, həmçinin toyuq fibroblastlarının ilk dəfə tripsinləşdirilmiş toxuma kulturasını yoluxdururlar. Bioloji sınağı 18- 22 günlük ördək balalarında qoyurlar.

Mübarizə tədbirləri və profilaktika. Hazırda ölkədə bu xəstəliyin qeydə alınmaması ilə əlaqədar olaraq bütün tədbirlər xəstəlik törədiciyinin ölkəyə gətirilməsinin qarşısının alınmasına yönəldilmişdir. Xəstəlik baş verdikdə xəstə və yoluxmağa şübhəli quşlar öldürərək yandırılır. infeksiya ocağı zərərsizləşdirmək üçün kompleks tədbirlər görülür. Xəstəliyin profilaktikası üçün anac ördəkləri və cavanları liofilizasiya olunmuş vaksinlərlə onların təlimatlarına müvafiq qaydada peyvənd edirlər.